

Nr 437.

Av herr **Hage**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 188, med förslag till lag om landsting m. m.

Kungl. Maj:t har i proposition nr 188 vid innevarande års riksdag framlagt förslag till lag om landsting. Med anledning härav tillåter sig undertecknad härmed att på två punkter föreslå ändringar i regeringsförslaget och vill som motivering härför anföra följande:

I propositionen omnämnes bl. a. i motiveringen, att man vid framläggande av nämnda förslag ansett sig böra ur lagtexten utmönstra en del stadganden och bestämmelser, vilka kunna anses föråldrade och ej längre ha någon betydelse eller vilkas bibehållande i allmänhet ej kan anses motiverat. Trots detta finner man emellertid vid genomläsandet av förslaget till lagtext, att ett visst dylikt stadgande av detta slag föreslås fortfarande skola bibehållas. Jag avser härmed senare delen av § 4, där det heter: »Landstingsmännen och deras suppleanter äro i utövningen av sitt uppdrag icke bundna av väljarnas föreskrifter.»

Anledningen till att ett dylikt stadgande en gång kommit in i lagtexten är för mig okänd. Om stadgandets införande i lagtexten möjligen under en gången tid kunnat vara motiverat, kan jag ej med någon bestämdhet yttra mig om. Men vad som däremot kan påstås med mycket stor bestämdhet är, att denna passus i lagtexten numera är föråldrad och ej fyller något slags ändamål. Ty avser bestämmelsen att slå fast, att landstingsmannen vid ställningstagandet till detaljfrågorna i landstinget har skyldighet att själv handla efter bästa förstånd och samvete och icke gärna kan betrakta sitt uppdrag på det sättet, att han i varje sådan fråga skall vända sig till valmännen och utfråga dem, huru han skall rösta, så är detta så självklart, att något stadgande ej behöves finnas därom, liksom ej heller något sådant stadgande finnes, varken i riksdagsordningen eller i kommunallagarna. (Den i riksdagsordningens § 1 befintliga bestämmelsen är, fastän onödig även den, ej utformad på alldeles samma sätt. Se kommentarierna till § 1 i R. Malmgrens »Sveriges grundlag», upplaga 1921, sid. 102.)

Skulle däremot stadgandet avse att utsäga, att en person, som valts på ett visst politiskt program och på grundvalen av en viss grundåskådning samt vid kandideringen deklarerat en viss uppfattning och därigenom på sätt och vis frivilligt förklarat sig komma att följa vissa »föreskrifter» från valmännens sida, likväl skulle ha rätt att, sedan han blivit vald, handla mot givna

vallöften utan att ens avgiva någon förklaring till valmännen om skälen härför, då kan man knappast finna annat än att en sådan lagtext är ur etiska synpunkter synnerligen otillfredsställande, då den ju rent av försvarar en representant, som brutit ett avgivet löfte.

Från dessa utgångspunkter men framför allt därför, att förhållandet mellan den valde och hans väljare är en angelägenhet, som ej kan regleras genom något slags lagtext, men ävensom med hänsyn därtill att kommunalförvaltningssakkunniga å sidan 64 i betänkandet säga, att bestämmelsen »synes vara överflödiga numera», påyrkas alltså, att nämnda passus i lagtexten utgår, varom framställning även skett i det yttrande rörande lagen, vilket till Kungl. Maj:t inkommit från Norrbottens läns landsting.

Som skäl för detta yrkande kan även anföras, att vare sig stadgandet finnes i lagen eller ej, så finnes det naturligtvis ingen möjlighet att ställa landstingsmannen till ansvar, om han inom landstinget intagit en ståndpunkt, stridande mot en deklaration, som han avgivit till valmännen. Men det måste anses olämpligt att i lagtexten bibehålla en passus, som kan uttolkas på sådant sätt, att den rent av demonstrativt slår fast detta sakförhållande. Och detta måste särskilt kunna påstås, då man tager hänsyn till att nyare tider fört med sig ändrade förhållanden inom det politiska livet och att landstingen i viss mån och t. o. m. i högre grad än stadsfullmäktige- och kommunalfullmäktigeinstitutionerna handlägga frågor av politisk innebörd. Alltså, om det kanske ej fanns någon anledning att motsätta sig att ett dylikt stadgande fanns i lagtexten på den tiden, då landstingsmannen valdes utan *offentlig kandidatur* och utan att han inför valet deklarerade sin uppfattning i en del frågor, så måste däremot en dylik bestämmelses bibehållande i lagtexten numera vara synnerligen omotiverat, då det politiska livet vuxit in i de former, som nu utmärka detsamma.

Detta var en av de punkter, på vilka undertecknad skulle önska en ändring av den kungl. propositionen. Den andra punkten är § 17 i samma lagförslag. Med avseende på denna paragraf har Norrbottens läns landsting föreslagit en sådan ändring i paragrafen, att punkten i näst sista stycket av mom. 1 »*dock sist första dagen av landstingets möte*» borttages. Erfarenheten inom Norrbottens läns landsting har nämligen visat, att det många gånger varit nödvändigt att till behandling upptaga frågor, som under landstingsveckan inkommit från institutioner och inrättningar, som lyda under landstinget, ävensom från styrelser m. fl., vilka av förbiseende kommit att underlåta att i rätt tid ingiva ansökningar om anslag. Detta, att ingen framställning om anslag inkommit, har under hand observerats under landstingets arbete av den delegation, som fått i uppdrag att sammanföra landstingets beslut i anslagsfrågor till ett förslag till kostnadsstat för det kommande budgetåret. Visserligen kan någon möjligen säga, att vederbörande må stå sitt eget kast, om de underlåta att inkomma med framställning om anslag. Men å andra sidan har det ibland varit fråga om anslag till synnerligen viktiga ändamål, som ansetts ej

böra tillbakasättas. Man har i sådana fall kunnat i sista stund åstadkomma, att en framställning om anslag inkommit, varigenom ett fortsatt anslagsgivande till en viktig verksamhet kunnat fullföljas.

Nu bör i detta sammanhang även kunna betonas, att det förslag till utgifts- och inkomststat för landstinget, som enligt § 39 skall ingivas till landstinget av förvaltningsutskottet, säkerligen ej kommer att bliva färdigt förrän strax före landstingets öppnande. Men det är just vid färdiggörande av detta förslag, som det särskilt träder i dagen, om anslagsbegäran ej inkommit från någon institution, som hittills haft anslag från landstinget. Om vid detta tillfälle något dylikt fall observeras, hinner resp. anslagssökare knappast komma in med ansökan till landstinget under första dagen av landstingets möte. Det är därför enligt min mening nödvändigt, att denna inskränkande bestämmelse borttages, vilket bör kunna ske även med hänsyn därtill att, även om denna bestämmelse kommer bort, kvarstår dock det i paragrafen förefintliga stadgandet, att för att en dylik framställning skall upptagas skola »synnerligen viktiga skäl» därtill föreligga.

Med hänvisning till ovanstående motivering hemställes alltså,

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 188, dock så att i

förslag till lag om landsting må ske följande ändringar i nedanstående paragrafer:

§ 4.

Andra stycket: »Landstingsmännen och deras suppleanter äro i utövningen av sitt uppdrag icke bundna av väljarnas föreskrifter» *utgår*.

§ 17 mom. I.

Ur tredje stycket *utgår* sista satsen: »dock sist första dagen av landstingets möte».

Stockholm den 1 april 1924.

Ernst Hage.